

Dossier de premsa

VIATJAR A L'EDAT MITJANA

Del 24 d'octubre del 2015 al 14 de febrer de 2016
Museu Episcopal de Vic

Ajuntament de Vic

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

EN COL·LABORACIÓ AMB

PATROCINI

SUPORT

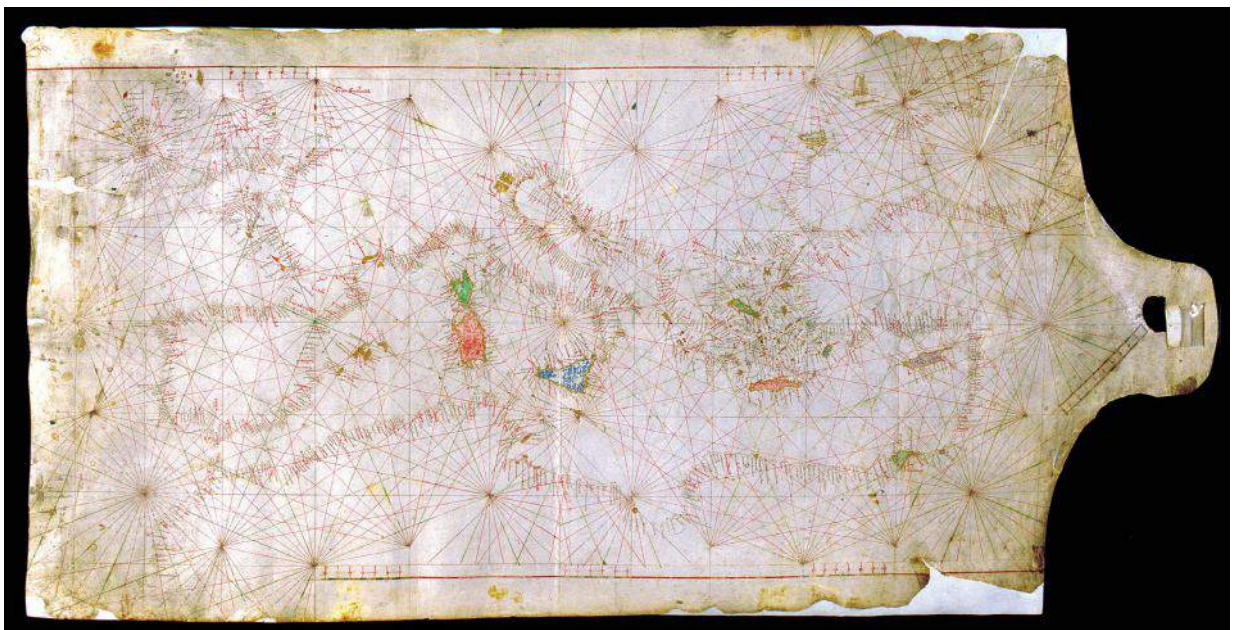
Associació
Cercle del MEV

1. VIATJAR A L'EDAT MITJANA
2. ÀMBITS
3. ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES
4. EL MUSEU EPISCOPAL DE VIC
5. LA XARXA DE MUSEUS D'ART MEDIEVAL
6. FITXA TÈCNICA DE L'EXPOSICIÓ

El Museu Episcopal de Vic (MEV) radiografia com es viatjava a l'Edat Mitjana

Després de passar pel Musée de Cluny de París i pel Museo del Bargello de Florència, «Viatjar a l'Edat Mitjana» es pot veure al MEV fins al 14 de febrer

Un portolà era la carta de navegació que utilitzaven aquells que viatjaven per mar / PORTOLÀ DEL S. XV. Arxiu de la Corona d'Aragó

El Museu Episcopal de Vic proposa, fins al 14 de febrer, un viatge espai/temps per mostrar al visitant com era la mobilitat en el món medieval i com ha evolucionat el concepte de viatge, ara que el turisme és un dels principals sectors econòmics mundials. L'exposició "Viatjar a l'Edat Mitjana" fa visible una temàtica molt estudiada pels especialistes però difícil de visualitzar per les poques traces que ha deixat. «Viatjar a l'Edat Mitjana» acostava als viatges reals i imaginaris medievals i reuneix un centenar d'objectes, procedents d'una dotzena de museus catalans i de la resta d'Europa, alguns dels quals van acompanyar viatgers que es movien pel món amb motivacions molt diferents. El comerciant, el pelegrí, el noble o l'artista són alguns dels perfils de viatgers medievals que queden reflectits en l'exposició.

L'exposició «Viatjar a l'Edat Mitjana» acostava pedagògicament i emocionalment al viatge de l'Edat Mitjana i ho fa amb una sèrie de testimonis materials i gràfics que ajuden a reconstruir i comprendre com ha canviat el concepte de viatge. Unes sabates de pota d'ós, un astrolabi per mesurar l'altura del sol, selles de muntar de luxe per exhibir estatus social o les petxines i insígnies de pelegrí complementen una selecció d'obres d'art que il·lustren com era un desplaçament en aquest període.

Aquesta ambiciosa producció del MEV, feta conjuntament amb Musée de Cluny-Musée National du Moyen Âge (França), el Museo Nazionale del Bargello de Florència (Itàlia) i el Museum Schnütgen de Colònia (Alemanya), mostra com amb mitjans materials molt més limitats que avui, la societat medieval no era tan sedentària com podria semblar actualment. Tot i que la mobilitat quedava reduïda al transport terrestre (a peu, a cavall o en carro) i marítim, circumstàncies molt diferents portaven a haver-se de moure. Es podia haver de desplaçar des d'una núvia que anava a viure a un altre lloc a causa del seu casori fins a un pelegrí que recorria grans distàncies a la recerca de beneficis espirituals. La limitació de recursos i el temps que el desplaçament feia que viatjar requerís, sobretot, de temps i que el desplaçament fos molt més selectiu que avui en dia.

A l'exposició s'hi poden veure objectes que són proves de viatges reals realitzats per viatgers coneguts de l'època. L'Abat Oliba va fer viatges a Roma al segle XI que es visualitzen en la Lipsanoteca de Tost que s'hi exposa. També podem saber dels viatgers Gautier i Alamanne, un matrimoni francès del segle XIII, que es van traslladar a Palestina on van morir. A l'exposició s'hi pot veure la seva làpida procedent d'Acce (Israel). Uns altres viatgers presents a l'exposició són Abraham d'Acce i Creixent de Grassa: un document il·lustra com i perquè aquests jueus provençals del segle XIV van viatjar fins a Alexandria.

Aquesta exposició és la més ambiciosa de les realitzades fins ara pel MEV i neix d'un projecte de la Xarxa Europea de Museus d'Art Medieval, de la qual el museu català n'és impulsora. Amb versions adaptades per a cada indret, l'exposició sobre el viatge és el seu primer gran projecte. «Viatjar a l'Edat Mitjana» ha estat comissariada per Benedetta Chiesi (Nazionale del Bargello), Michel Huynh (Musée de Cluny) i Marc Sureda (Museu Episcopal de Vic). Aquesta producció del MEV s'ha realitzat amb el patrocini de l'Institut Europeu de la Mediterrània i la Diputació de Barcelona i el suport de Bon Preu Esclat i l'Associació Cercle del MEV.

2. Àmbits

EL VIATGE EN L'IMAGINARI DEL CRISTIANISME

Malgrat que molts cristians del període medieval no havien fet mai cap viatge, la idea del desplaçament sempre va ser present en el seu imaginari. Les Sagrades Escripures, que eren àmpliament conegudes, reflectien la idea del viatge. El desplaçament del poble hebreu cap a la terra promesa, la fugida a Egipte o el viatge dels Reis Mags en són només alguns exemples. Aquests cristians, però, també veien la mobilitat en el seu dia a dia ja fos amb la presència de relíquies de sants de terres llunyanes en els diferents altars de les esglésies d'occident, pels recipients preciosos que les contenien i que podien venir de països exòtics o pel salpàs, una tradició cristiana consistent en beneir fins els punts més remots del territori parroquial. La idea del viatge però, també hi era present en el vessant més espiritual: la vida terrenal com a camí cap a la vida eterna.

EL VIATGE MATERIAL: MITJANS DE TRANSPORT, INSTRUMENTS I PERILLS

Els viatges es feien per terra o mar i estaven condicionats als propòsits i possibilitats que tinguessin els viatgers. La majoria dels desplaçaments ordinaris es feien a peu o amb l'ajut d'animals. En el cas dels desplaçaments a peu, molts viatgers preferien fer el desplaçament descalços per evitar que les sabates es desgastessin massa ràpid. En el cas dels desplaçaments amb l'ajut d'animals aquests s'usaven com a muntura o per estirar els vehicles. Viatjar a cavall amb un arnès valuós, per exemple, era signe d'un cert estatus social. El vaixell era utilitzat per als llargs desplaçaments marítims o per al cabotatge. Viatjar podia ser sinònim de descobrir mons desconeguts i també de perills. Les devocions i amulets eren també, doncs, eines per als viatgers.

EL VIATGE MATERIAL: OBJECTES PORTÀTILS

El món medieval ens ha deixat un gran nombre d'objectes dissenyats per a poder-se portar. Això no vol dir que fossin objectes pensats només per viatjar, però el fet de que portessin nanses, fossin plegables o es guardessin en un estoig feia que molts dels viatgers de l'època els utilitzessin. Aquests objectes (estoigs per a ganivets, tauletes desmuntables, canelobres plegables...) milloraven el confort tant del viatger com la possibilitat de transportar béns. La importància de la pregària durant el viatge queda demostrada amb objectes com un altar portàtil.

VIATJAR PER COMBATRE: CAVALLERS I CROATS

Els viatges per participar en la guerra eren habituals en l'edat mitjana. La figura del cavaller errant ha quedat arrelada a una visió novel·lesca i romàntica. Aquest cavaller idealitzat que va pel món a la recerca d'alguna aventura que li pugui ser favorable era un fill de la mitjana i baixa noblesa i no dedicat a la vida religiosa. Aquests es llogaven com a guerrers d'un senyor que, si era de lluny, els obligava a desplaçar-se. El cavaller, la base de l'exèrcit feudal, era un professional de l'ús de les armes a cavall. No anava sempre vestit amb malles o arnès de plaques però les havia de transportar per posar-se-les quan la situació ho requeria.

A l'edat mitjana, els exèrcits es desplaçaven en massa per fer la guerra. Les croades van ser expedicions militars dels segles XI al XIII a mig camí entre la guerra i el pelegrinatge. Aquestes, que volien alliberar territoris del domini musulmà, obligaven a desplaçar-se a nobles, cavallers, guerrers i famílies senceres que transportaven l'estil de vida occidental al Llevant mediterrani.

VIATJAR PER SALVAR L'ÀNIMA: CLERGUES I PELEGRINS

La religió és, encara ara, un motiu de desplaçaments importants arreu del món. Aquest fet ja es produïa a l'edat mitjana. Els responsables eclesiàstics es movien o per les seus episcopals o per anar a Roma per resoldre aspectes administratius i espirituals. En el cas del cristianisme, i a diferència d'altres religions, el pelegrinatge no és obligatori. Tot i això en aquest període es consolidà la pràctica de visitar cossos sants i relíquies amb l'esperança d'obtenir beneficis espirituals. Jerusalem, Roma o Santiago de Compostela ja rebien una gran quantitat de pelegrins, fet que va provocar una millora en camins i ponts. Això també va obligar a la construcció d'alguns serveis com podien ser els hospitals de pelegrins. Més enllà dels grans centres de pelegrinatge, molts altres santuaris d'un àmbit més local i regional també generaven mobilitat.

VIATJAR PER FER-SE VEURE: GOVERNANTS I CIUTADANS BENESTANTS

Viatjar era una forma d'exhibir poder i posició social. Reis, nobles i altres autoritats es desplaçaven per fer visible el poder, el domini del territori i administrar justícia. Els reis medievals, per exemple, no tenien una capital fixa sinó que es desplaçaven per les diferents residències que tenien pel territori on era important ser vistos i no tenir absències perllongades. Aquestes visites servien per fer ostentació de poder i riquesa. Tot i això, i com a recordatori, la seva visibilitat hi era sempre present amb objectes d'ús diari com les monedes.

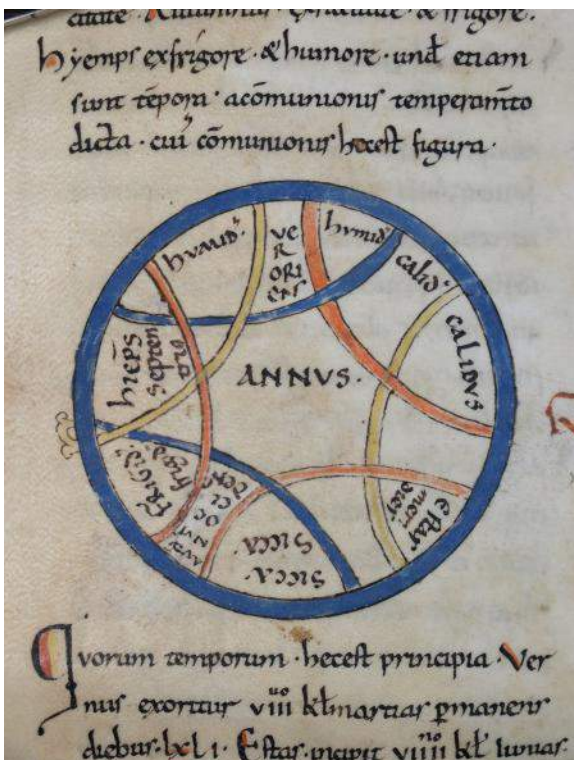
Altres estaments vinculats al poder com els diplomàtics, ambaixadors, simples missatgers d'aquests o ciutadans benestants també viatjaven. Una ocasió com la de les noces podia servir, també, per exhibir la bona posició social dels que es podien permetre una cavalcada luxosa.

VIATJAR PER FER NEGOCIS: COMERCIANTS I BANQUERS

Els segles finals de l'edat mitjana van veure una important expansió econòmica. La millora en els mitjans de viatge per terra i per mar va permetre l'ampliació de les xarxes comercials. La Mediterrània continuà sent un marc principal d'intercanvi, però s'anaven descobrint també nous mars i territoris. L'augment de l'activitat va fer que es desenvolupessin mecanismes de representació i de crèdit, com la comanda i la carta de canvi; aquests documents es podien transportar discretament i en bon estat en carteres i cofrets. El mercader també necessitava familiaritzar-se amb els pesos i mesures dels diferents països amb els quals comerciava, així com amb els seus usos i costums.

VIATJAR PER CONÈIXER: INTEL·LECTUALS I EXPLORADORS

Catedrals i monestirs i, a partir del segle XII, les universitats, van ser centres de coneixement que van generar molta mobilitat. Un nombre creixent d'estudiants i intel·lectuals anaven fins aquests punts per fer l'anomenada *peregrinatio academica* (pelegrinatge acadèmic). En un centre de saber com el monestir de Ripoll, els estudiants es podien trobar amb més d'un centenar de llibres que demostren una cultura científica i literària rica, arrelada en el món clàssic. Els llibres eren valorats i per això existien proteccions d'estoig per quan un viatger havia de transportar un llibre d'un lloc a un altre.

VIATJAR PER CREAR: «ARTISTES», TALLER I OBRES

L'activitat artística també va fer que pintors, escultors, arquitectes i orfebres, miniaturistes i brodadors es desplaressin. Els artistes podien viatjar per formar-se, per rebre encàrrecs o executar obres o per anar indrets on les seves obres havien esdevinguts famoses. El seu estil d'origen podia evolucionar amb l'empremta que els deixaven els llocs de pas o de destí. Aquesta mobilitat es mostra, entre d'altres, amb la construcció del cor de la catedral de Barcelona. El bisbe va enviar l'escultor Pere Sanglada a Girona, Elna i Narbona, entre d'altres, per veure com havien fet les seves obres o a Bruges per tal de comprar la fusta de roure.

3. Activitats complementàries

1. Cicle de diàlegs «**Viatjar a l'edat mitjana i al segle XXI**»

En relació amb els temes tractats a l'exposició (concepte, modalitats, motivacions i actors del viatge a l'edat medieval), el MEV pretén generar una reflexió entorn de les mateixes realitats tal com són vistes i viscudes en el món actual. Per això proposa un cicle de diàlegs amb personalitats destacades dels àmbits pertinents.

El turisme (novembre). Lloc: Institut Europeu de la Mediterrània.

El pelegrinatge (desembre). Lloc: Museu Episcopal de Vic.

Contactes entre civilitzacions (desembre). Lloc: Institut Europeu de la Mediterrània.

Intercanvis econòmics (febrer). Lloc: Museu Episcopal de Vic.

2. Parlem d'Art

Viatjar a l'Edat Mitjana a través de les col·leccions del MEV (5 de novembre)

El reliquiari de Tost i els seus viatges: Jerusalem, Constantinoble, Roma, Vic (21 de gener)

3. El viatge medieval a les col·leccions d'Art Medieval d'Europa: París, Florència i Vic.

Taula rodona sobre l'exposició amb els tres co-comissaris (10 de febrer)

Activitat en català, francès i italià.

4. Visites especials pel Mercat Medieval de Vic (desembre)

4. El Museu Episcopal de Vic

El Museu Episcopal de Vic, inaugurat l'any 1891, conserva una magnífica col·lecció d'art medieval amb obres mestres de pintura i escultura del romànic i del gòtic català. Les col·leccions d'orfebreria, teixit, forja, vidre i ceràmica ofereixen un complet recorregut per la història de l'art litúrgic i de les arts decoratives a Catalunya. Aquest fons de valor excepcional, integrat per més de 29.000 peces, s'exhibeix en un edifici situat al costat de la Catedral de Vic que es va inaugurar l'any 2002 i equipat amb unes innovadores instal·lacions museístiques. Atès l'interès excepcional del fons del Museu, el juliol de 2001 la Generalitat de Catalunya el va declarar museu d'interès nacional.

El Museu Episcopal de Vic té per objectiu realitzar accions per conservar, estudiar, documentar, exhibir i difondre els fons que integren les seves col·leccions per tal de contribuir a la salvaguarda del patrimoni cultural, posant un èmfasi especial en la conservació, la investigació i la difusió del seu fons amb programes i activitats dirigits a involucrar a tot tipus de públics.

5. La Xarxa de Museus d'Art Medieval

La Xarxa de Museus d'Art Medieval és un projecte que han impulsat quatre museus de diferents punts d'Europa: Musée de Cluny - Musée National du Moyen Âge de Paris (França), Museo Nazionale del Bargello de Florència (Itàlia), Museum Schnütgen de Colònia (Alemanya) i el Museu Episcopal de Vic (Catalunya). L'objectiu d'aquesta xarxa és engegar iniciatives per aconseguir que el visitant continuï descobrint i meravellant-se per l'art d'aquest període. Els quatre museus que impulsen la xarxa són museus de característiques i naturalesa diferent però semblants en la seva identitat de fons. Van ser creats entre el 1843 i el 1906 en el marc d'un gran moviment de redescoberta de l'art medieval. Ara uneixen forces en aquesta nova xarxa, la primera visualització de la qual és aquesta exposició sobre el viatge a l'Edat Mitjana que amb diferents versions s'ha pogut veure a París i Florència. La versió que es presenta a Vic és l'última oportunitat per visitar-la.

6. Fitxa tècnica de l'exposició

VIATJAR A L'EDAT MITJANA

VIATJAR A L'EDAT MITJANA

Del 24 d'octubre de 2015 al 14 de febrer de 2016

Ajuntament de Vic

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Director

Josep M. Riba

Organització

Museu Episcopal de Vic
en col·laboració amb
Musée de Cluny, París
Museo Nazionale del Bargello, Florència
Museum Schnütgen, Colònia
membres de la Xarxa de Museus d'Art Medieval
d'Europa
[logo xarxa museus art medieval europa]

Comissariat

Benedetta Chiesi
Doctora en Història de l'Art, Florència
Michel Huyhn
Conservador en Cap al Musée de Cluny, París
Marc Sureda
Conservador, Museu Episcopal, Vic

Comissariat general al Museu Episcopal de Vic

Marc Sureda

Coordinació

Judit Verdaguer
Conservadora, Museu Episcopal de Vic

Documentació i conservació preventiva

Anna Homs
Àrea de Registre d'Obres d'Art i Documentació,
Museu Episcopal de Vic
Francesc Tornero, conservador-restaurador

Comunicació i activitats

Carme Comas
Cap de l'Àrea de Difusió i Acció Cultural, Museu
Episcopal de Vic
Maria Genís, Museu Episcopal de Vic
Umàtic Comunicació

Mateniment

Fèlix Juste, Xavier Furriols
Museu Episcopal de Vic

Administració

Núria Barniol, Museu Episcopal de Vic

Projecte expositiu i disseny gràfic

Albert Vallverdú Colom
WHADS | ACCENT

Producció, muntatge i transport

FELTRERO DIVISIÓN ARTE SL

Correcció de textos

Mercè Rial

Prestadors

Alemanya
Museum Schnütgen, Colònia
Catalunya
Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic
Arxiu de la Corona d'Aragó, Barcelona
Biblioteca de Catalunya, Barcelona
Biblioteca de l'Il·lustre Col·legi
d'Advocats de Barcelona
CRAI-Biblioteca de Reserva (Universitat

de Barcelona)

Capítol de la Catedral de Girona
Museu d'Arqueologia de Catalunya-

Girona

Museu Frederic Marès, Barcelona
Museu d'Art de Girona
Museu de Lleida: diocesà i comarcal
Museu Marítim de Barcelona
Museu Nacional d'Art de Catalunya,

Barcelona

Reial Acadèmia de Ciències i Arts de

Barcelona

França

Musée de Cluny – Musée National du
Moyen Âge, París
Musée du Louvre, París

Itàlia

Museo Nazionale del Bargello, Florèn-

cia

EN COL-LABORACIÓ AMB

PATROCINI

IEMed.
Institut Europeu de la Mediterrània

SUPORT

Associació
Cercle del MEV

Prensa MEV

Tel. 93 128 76 10 | 668 86 24 60 | 668 86 24 61

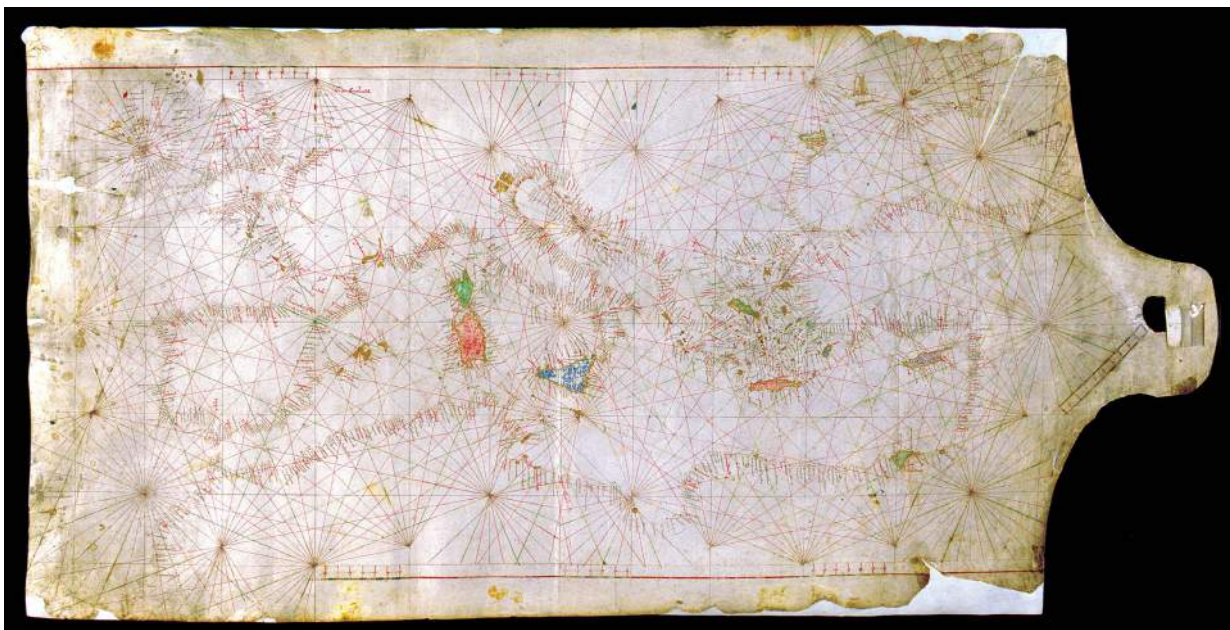
comunicacio@museuepiscopalvic.com

www.museuepiscopalvic.com

1. VIATJAR A L'EDAT MITJANA
2. ÀMBITS
3. ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES
4. EL MUSEU EPISCOPAL DE VIC
5. LA XARXA DE MUSEUS D'ART MEDIEVAL
6. FITXA TÈCNICA DE L'EXPOSICIÓ

El Museu Episcopal de Vic (MEV) radiografia com es viatjava a l'Edat Mitjana

Després de passar pel Musée de Cluny de París i pel Museo del Bargello de Florència, «Viatjar a l'Edat Mitjana» es pot veure al MEV fins al 14 de febrer

*Un portolà era la carta de navegació que utilitzaven aquells que viatjaven per mar / PORTOLÀ DEL S. XV.
Arxiu de la Corona d'Aragó*

El Museu Episcopal de Vic proposa, fins al 14 de febrer, un viatge espai/temps per mostrar al visitant com era la mobilitat en el món medieval i com ha evolucionat el concepte de viatge, ara que el turisme és un dels principals sectors econòmics mundials. L'exposició "Viatjar a l'Edat Mitjana" fa visible una temàtica molt estudiada pels especialistes però difícil de visualitzar per les poques traces que ha deixat. «Viatjar a l'Edat Mitjana» acostava als viatges reals i imaginaris medievals i reuneix un centenar d'objectes, procedents d'una dotzena de museus catalans i de la resta d'Europa, alguns dels quals van acompanyar viatgers que es movien pel món amb motivacions molt diferents. El comerciant, el pelegrí, el noble o l'artista són alguns dels perfils de viatgers medievals que queden reflectits en l'exposició.

L'exposició «Viatjar a l'Edat Mitjana» acostava pedagògicament i emocionalment al viatge de l'Edat Mitjana i ho fa amb una sèrie de testimonis materials i gràfics que ajuden a reconstruir i comprendre com ha canviat el concepte de viatge. Unes sabates de pota d'ós, un astrolabi per mesurar l'altura del sol, selles de muntar de luxe per exhibir estatus social o les petxines i insígnies de pelegrí complementen una selecció d'obres d'art que il·lustren com era un desplaçament en aquest període.

Aquesta ambiciosa producció del MEV, feta conjuntament amb Musée de Cluny-Musée National du Moyen Âge (França), el Museo Nazionale del Bargello de Florència (Itàlia) i el Museum Schnütgen de Colònia (Alemanya), mostra com amb mitjans materials molt més limitats que avui, la societat medieval no era tan sedentària com podria semblar actualment. Tot i que la mobilitat quedava reduïda al transport terrestre (a peu, a cavall o en carro) i marítim, circumstàncies molt diferents portaven a haver-se de moure. Es podia haver de desplaçar des d'una núvia que anava a viure a un altre lloc a causa del seu casori fins a un pelegrí que recorria grans distàncies a la recerca de beneficis espirituals. La limitació de recursos i el temps que el desplaçament feia que viatjar requerís, sobretot, de temps i que el desplaçament fos molt més selectiu que avui en dia.

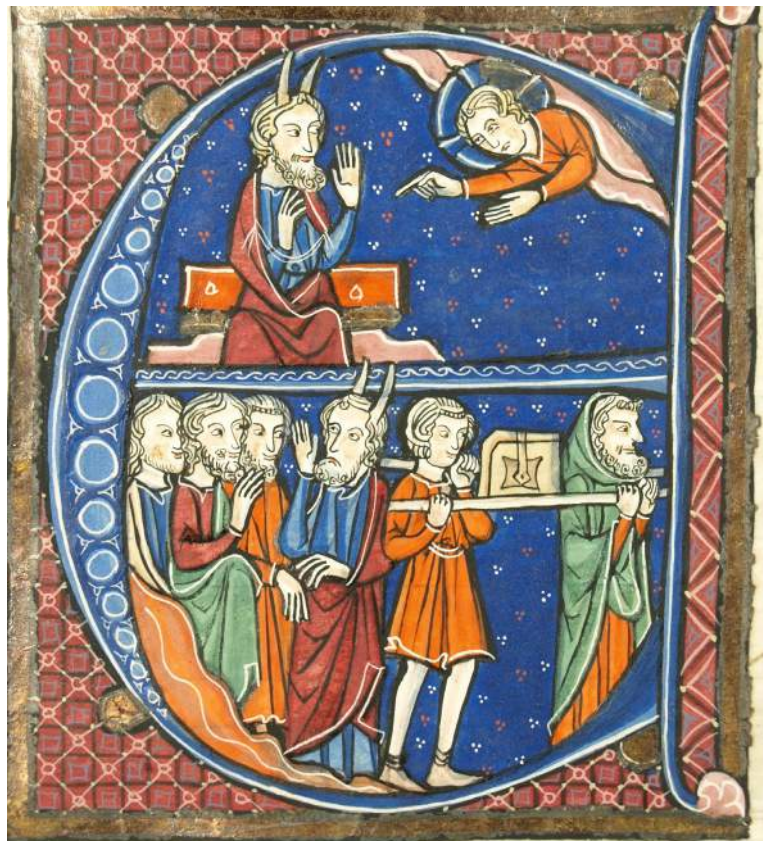
A l'exposició s'hi poden veure objectes que són proves de viatges reals realitzats per viatgers coneguts de l'època. L'Abat Oliba va fer viatges a Roma al segle XI que es visualitzen en la Lipsanoteca de Tost que s'hi exposa. També podem saber dels viatgers Gautier i Alamanne, un matrimoni francès del segle XIII, que es van traslladar a Palestina on van morir. A l'exposició s'hi pot veure la seva làpida procedent d'Acce (Israel). Uns altres viatgers presents a l'exposició són Abraham d'Acce i Creixent de Grassa: un document il·lustra com i perquè aquests jueus provençals del segle XIV van viatjar fins a Alexandria.

Aquesta exposició és la més ambiciosa de les realitzades fins ara pel MEV i neix d'un projecte de la Xarxa Europea de Museus d'Art Medieval, de la qual el museu català n'és impulsora. Amb versions adaptades per a cada indret, l'exposició sobre el viatge és el seu primer gran projecte. «Viatjar a l'Edat Mitjana» ha estat comissariada per Benedetta Chiesi (Nazionale del Bargello), Michel Huynh (Musée de Cluny) i Marc Sureda (Museu Episcopal de Vic). Aquesta producció del MEV s'ha realitzat amb el patrocini de l'Institut Europeu de la Mediterrània i la Diputació de Barcelona i el suport de Bon Preu Esclat i l'Associació Cercle del MEV.

2. Àmbits

EL VIATGE EN L'IMAGINARI DEL CRISTIANISME

Malgrat que molts cristians del període medieval no havien fet mai cap viatge, la idea del desplaçament sempre va ser present en el seu imaginari. Les Sagrades Escripures, que eren àmpliament conegudes, reflectien la idea del viatge. El desplaçament del poble hebreu cap a la terra promesa, la fugida a Egipte o el viatge dels Reis Mags en són només alguns exemples. Aquests cristians, però, també veien la mobilitat en el seu dia a dia ja fos amb la presència de relíquies de sants de terres llunyanes en els diferents altars de les esglésies d'occident, pels recipients preciosos que les contenien i que podien venir de països exòtics o pel salpàs, una tradició cristiana consistent en beneir fins els punts més remots del territori parroquial. La idea del viatge però, també hi era present en el vessant més espiritual: la vida terrenal com a camí cap a la vida eterna.

EL VIATGE MATERIAL: MITJANS DE TRANSPORT, INSTRUMENTS I PERILLS

Els viatges es feien per terra o mar i estaven condicionats als propòsits i possibilitats que tinguessin els viatgers. La majoria dels desplaçaments ordinaris es feien a peu o amb l'ajut d'animals. En el cas dels desplaçaments a peu, molts viatgers preferien fer el desplaçament descalços per evitar que les sabates es desgastessin massa ràpid. En el cas dels desplaçaments amb l'ajut d'animals aquests s'usaven com a muntura o per estirar els vehicles. Viatjar a cavall amb un arnès valuós, per exemple, era signe d'un cert estatus social. El vaixell era utilitzat per als llargs desplaçaments marítims o per al cabotatge. Viatjar podia ser sinònim de descobrir mons desconeguts i també de perills. Les devocions i amulets eren també, doncs, eines per als viatgers.

EL VIATGE MATERIAL: OBJECTES PORTÀTILS

El món medieval ens ha deixat un gran nombre d'objectes dissenyats per a poder-se portar. Això no vol dir que fossin objectes pensats només per viatjar, però el fet de que portessin nanses, fossin plegables o es guardessin en un estoig feia que molts dels viatgers de l'època els utilitzessin. Aquests objectes (estoigs per a ganivets, tauletes desmuntables, canelobres plegables...) milloraven el confort tant del viatger com la possibilitat de transportar béns. La importància de la pregària durant el viatge queda demostrada amb objectes com un altar portàtil.

VIATJAR PER COMBATRE: CAVALLERS I CROATS

Els viatges per participar en la guerra eren habituals en l'edat mitjana. La figura del cavaller errant ha quedat arrelada a una visió novel·lesca i romàntica. Aquest cavaller idealitzat que va pel món a la recerca d'alguna aventura que li pugui ser favorable era un fill de la mitjana i baixa noblesa i no dedicat a la vida religiosa. Aquests es llogaven com a guerrers d'un senyor que, si era de lluny, els obligava a desplaçar-se. El cavaller, la base de l'exèrcit feudal, era un professional de l'ús de les armes a cavall. No anava sempre vestit amb malles o arnès de plaques però les havia de transportar per posar-se-les quan la situació ho requeria.

A l'edat mitjana, els exèrcits es desplaçaven en massa per fer la guerra. Les croades van ser expedicions militars dels segles XI al XIII a mig camí entre la guerra i el pelegrinatge. Aquestes, que volien alliberar territoris del domini musulmà, obligaven a desplaçar-se a nobles, cavallers, guerrers i famílies senceres que transportaven l'estil de vida occidental al Llevant mediterrani.

VIATJAR PER SALVAR L'ÀNIMA: CLERGUES I PELEGRINS

La religió és, encara ara, un motiu de desplaçaments importants arreu del món. Aquest fet ja es produïa a l'edat mitjana. Els responsables eclesiàstics es movien o per les seus episcopals o per anar a Roma per resoldre aspectes administratius i espirituals. En el cas del cristianisme, i a diferència d'altres religions, el pelegrinatge no és obligatori. Tot i això en aquest període es consolidà la pràctica de visitar cossos sants i relíquies amb l'esperança d'obtenir beneficis espirituals. Jerusalem, Roma o Santiago de Compostela ja rebien una gran quantitat de pelegrins, fet que va provocar una millora en camins i ponts. Això també va obligar a la construcció d'alguns serveis com podien ser els hospitals de pelegrins. Més enllà dels grans centres de pelegrinatge, molts altres santuaris d'un àmbit més local i regional també generaven mobilitat.

VIATJAR PER FER-SE VEURE: GOVERNANTS I CIUTADANS BENESTANTS

Viatjar era una forma d'exhibir poder i posició social. Reis, nobles i altres autoritats es desplaçaven per fer visible el poder, el domini del territori i administrar justícia. Els reis medievals, per exemple, no tenien una capital fixa sinó que es desplaçaven per les diferents residències que tenien pel territori on era important ser vistos i no tenir absències perllongades. Aquestes visites servien per fer ostentació de poder i riquesa. Tot i això, i com a recordatori, la seva visibilitat hi era sempre present amb objectes d'us diari com les monedes.

Altres estaments vinculats al poder com els diplomàtics, ambaixadors, simples missatgers d'aquests o ciutadans benestants també viatjaven. Una ocasió com la de les noces podia servir, també, per exhibir la bona posició social dels que es podien permetre una cavalcada luxosa.

VIATJAR PER FER NEGOCIS: COMERCIANTS I BANQUERS

Els segles finals de l'edat mitjana van veure una important expansió econòmica. La millora en els mitjans de viatge per terra i per mar va permetre l'ampliació de les xarxes comercials. La Mediterrània continuà sent un marc principal d'intercanvi, però s'anaven descobrint també nous mars i territoris. L'augment de l'activitat va fer que es desenvolupessin mecanismes de representació i de crèdit, com la comanda i la carta de canvi; aquests documents es podien transportar discretament i en bon estat en carteres i cofrets. El mercader també necessitava familiaritzar-se amb els pesos i mesures dels diferents països amb els quals comerciava, així com amb els seus usos i costums.

VIATJAR PER CONÈIXER: INTEL·LECTUALS I EXPLORADORS

Catedrals i monestirs i, a partir del segle XII, les universitats, van ser centres de coneixement que van generar molta mobilitat. Un nombre creixent d'estudiants i intel·lectuals anaven fins aquests punts per fer l'anomenada *peregrinatio academica* (pelegrinatge acadèmic). En un centre de saber com el monestir de Ripoll, els estudiants es podien trobar amb més d'un centenar de llibres que demostren una cultura científica i literària rica, arrelada en el món clàssic. Els llibres eren valorats i per això existien proteccions d'estoig per quan un viatger havia de transportar un llibre d'un lloc a un altre.

VIATJAR PER CREAR: «ARTISTES», TALLER I OBRES

L'activitat artística també va fer que pintors, escultors, arquitectes i orfebres, miniaturistes i brodadors es desplaressin. Els artistes podien viatjar per formar-se, per rebre encàrrecs o executar obres o per anar indrets on les seves obres havien esdevinguts famoses. El seu estil d'origen podia evolucionar amb l'empremta que els deixaven els llocs de pas o de destí. Aquesta mobilitat es mostra, entre d'altres, amb la construcció del cor de la catedral de Barcelona. El bisbe va enviar l'escultor Pere Sanglada a Girona, Elna i Narbona, entre d'altres, per veure com havien fet les seves obres o a Bruges per tal de comprar la fusta de roure.

3. Activitats complementàries

1. Cicle de diàlegs «Viatjar a l'edat mitjana i al segle XXI»

En relació amb els temes tractats a l'exposició (concepte, modalitats, motivacions i actors del viatge a l'edat medieval), el MEV pretén generar una reflexió entorn de les mateixes realitats tal com són vistes i viscudes en el món actual. Per això proposa un cicle de diàlegs amb personalitats destacades dels àmbits pertinents.

EL TURISME. Seu de l'IEMed, dijous 12 de novembre de 2015, 20h
Roser Salicrú (CSIC)
Francesc Vila (Diputació de Barcelona)
Moderadora: Dolors Vidal (Universitat de Girona)

EL PELEGRINATGE. Museu Episcopal de Vic, dimecres 16 de desembre de 2015, 20h
P. Abat Josep M. Soler (Abadia de Montserrat)
Francesca Español (Universitat de Barcelona-Amics de l'Art Romànic)
Moderador: Marc Sureda (MEV)

ELS CONTACTES ENTRE CIVILITZACIONS. Seu de l'IEMed, dimecres 13 de gener de 2016, 20h
Manuel Forcano (Universitat de Barcelona)
Pep Bernadas (Llibreria Altaïr)
Moderador: Senén Florensa (IEMed)

ELS INTERCANVIS ECONÒMICS. Museu Episcopal de Vic, dimecres 3 de febrer de 2016, 20h
Daniel Duran (IEMed)
Javier Albarracín (IEMed)
Moderador: Sergi Loughney (Abertis)

2. Parlem d'Art

Viatjar a l'Edat Mitjana a través de les col·leccions del MEV (5 de novembre)

El reliquiari de Tost i els seus viatges: Jerusalem, Constantinoble, Roma, Vic (21 de gener)

3. El viatge medieval a les col·leccions d'Art Medieval d'Europa: París, Florència i Vic.
Taula rodona sobre l'exposició amb els tres co-comissaris (10 de febrer)

Activitat en català, francès i italià.

4. Visites especials pel Mercat Medieval de Vic (desembre)

4. El Museu Episcopal de Vic

El Museu Episcopal de Vic, inaugurat l'any 1891, conserva una magnífica col·lecció d'art medieval amb obres mestres de pintura i escultura del romànic i del gòtic català. Les col·leccions d'orfebreria, teixit, forja, vidre i ceràmica ofereixen un complet recorregut per la història de l'art litúrgic i de les arts decoratives a Catalunya. Aquest fons de valor excepcional, integrat per més de 29.000 peces, s'exhibeix en un edifici situat al costat de la Catedral de Vic que es va inaugurar l'any 2002 i equipat amb unes innovadores instal·lacions museístiques. Atès l'interès excepcional del fons del Museu, el juliol de 2001 la Generalitat de Catalunya el va declarar museu d'interès nacional.

El Museu Episcopal de Vic té per objectiu realitzar accions per conservar, estudiar, documentar, exhibir i difondre els fons que integren les seves col·leccions per tal de contribuir a la salvaguarda del patrimoni cultural, posant un èmfasi especial en la conservació, la investigació i la difusió del seu fons amb programes i activitats dirigits a involucrar a tot tipus de públics.

5. La Xarxa de Museus d'Art Medieval

La Xarxa de Museus d'Art Medieval és un projecte que han impulsat quatre museus de diferents punts d'Europa: Musée de Cluny - Musée National du Moyen Âge de Paris (França), Museo Nazionale del Bargello de Florència (Itàlia), Museum Schnütgen de Colònia (Alemanya) i el Museu Episcopal de Vic (Catalunya). L'objectiu d'aquesta xarxa és engegar iniciatives per aconseguir que el visitant continuï descobrint i meravellant-se per l'art d'aquest període. Els quatre museus que impulsen la xarxa són museus de característiques i naturalesa diferent però semblants en la seva identitat de fons. Van ser creats entre el 1843 i el 1906 en el marc d'un gran moviment de redescoberta de l'art medieval. Ara uneixen forces en aquesta nova xarxa, la primera visualització de la qual és aquesta exposició sobre el viatge a l'Edat Mitjana que amb diferents versions s'ha pogut veure a París i Florència. La versió que es presenta a Vic és l'última oportunitat per visitar-la.

6. Fitxa tècnica de l'exposició

VIATJAR A L'EDAT MITJANA

Del 24 d'octubre de 2015 al 14 de febrer de 2016

Ajuntament de Vic

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Director

Josep M. Riba

Organització

Museu Episcopal de Vic
en col·laboració amb
Musée de Cluny, París
Museo Nazionale del Bargello, Florència
Museum Schnütgen, Colònia
membres de la Xarxa de Museus d'Art Medieval
d'Europa
[logo xarxa museus art medieval europa]

Comissariat

Benedetta Chiesi
Doctora en Història de l'Art, Florència
Michel Huyhn
Conservador en Cap al Musée de Cluny, París
Marc Sureda
Conservador, Museu Episcopal, Vic

Comissariat general al Museu Episcopal de Vic

Marc Sureda

Coordinació

Judit Verdguer
Conservadora, Museu Episcopal de Vic

Documentació i conservació preventiva

Anna Homs
Àrea de Registre d'Obres d'Art i Documentació,
Museu Episcopal de Vic
Francesc Tornero, conservador-restaurador

Comunicació i activitats

Carme Comas
Cap de l'Àrea de Difusió i Acció Cultural, Museu
Episcopal de Vic
Maria Genís, Museu Episcopal de Vic
Umàtic Comunicació

Mateniment

Fèlix Juste, Xavier Furriols
Museu Episcopal de Vic

Administració

Núria Barniol, Museu Episcopal de Vic

Projecte expositiu i disseny gràfic

Albert Vallverdú Colom
WHADS | ACCENT

Producció, muntatge i transport

FELTRERO DIVISIÓN ARTE SL

Correcció de textos

Mercè Rial

Prestadors

Alemanya
Museum Schnütgen, Colònia
Catalunya
Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic
Arxiu de la Corona d'Aragó, Barcelona
Biblioteca de Catalunya, Barcelona
Biblioteca de l'Il·lustre Col·legi
d'Advocats de Barcelona
CRAI-Biblioteca de Reserva (Universitat

de Barcelona)

Capítol de la Catedral de Girona
Museu d'Arqueologia de Catalunya-

Girona

Museu Frederic Marès, Barcelona
Museu d'Art de Girona
Museu de Lleida: diocesà i comarcal
Museu Marítim de Barcelona
Museu Nacional d'Art de Catalunya,

Barcelona

Reial Acadèmia de Ciències i Arts de

Barcelona

França

Musée de Cluny – Musée National du
Moyen Âge, París
Musée du Louvre, París

Itàlia

Museo Nazionale del Bargello, Florèn-

cia

EN COL-LABORACIÓ AMB

PATROCINI

IEMed.
Institut Europeu de la Mediterrània

SUPORT

Associació
Cercle del MEV

Prensa MEV

Tel. 93 128 76 10 | 668 86 24 60 | 668 86 24 61

comunicacio@museuepiscopalvic.com

www.museuepiscopalvic.com